

BİR ÖZEL ÇALIŞMA MODÜLÜ DENEYİMİ: HASTAYA KÖTÜ HABER VERME

AN EXPERIENCE in SPECIAL STUDY MODULE: GIVING BAD NEWS TO THE PATIENT

Yıldırım Kaan Boz, Ege Can Muslu, Asude Badem, Cansu Melis Yıldız, İbrahim Furkan Küçük,

Seçkin Berkay Ulaş, Sema Özan

Anahtar Sözcükler:

özel çalışma modülü,
tıp eğitimi, kötü haber
verme, bilgi kaynaklarına
ulaşma, yayın derleme

Keywords:

*special study module,
medical education,
giving bad news, reach
to information sources,
literature review*

ÖZET: Özel Çalışma Modülleri (ÖÇM), bilimsel yöntemin temellerini ve bilgiye ulaşım yollarını öğretmeyi amaçlayan, öğrenciyi derinlemesine öğrenmeye teşvik eden ve öğrencileri bu konularda geliştiren eğitimsel etkinliklerdir. ÖÇM’lerde çalışılan konular, eğitim programıyla paralellik gösterebildiği gibi, sağlık alanının sosyal yönüyle ilgili konuları da kapsayabilmektedir. Tıp fakültelerinin programlarında ÖÇM’ye yer verilmesinin gerekliliği ulusal ve uluslararası birçok rehberde belirtilmektedir. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde ÖÇM’ler, 1998-1999 eğitim yılından bu yana eğitimin ilk 3 yılında yer almaktadır. Öğrenciler, öğretim üyelerince önerilen ÖÇM konuları arasından tercih yapmakta ve tercihlerinden birine yerleştirilmektedir. ÖÇM’lerden beklenen kazanımlar her bir yıl için farklılık göstermektedir. İlk yıl yayın

derleme, ikinci yıl araştırma yapma ya da sosyal sorumluluk projesi, üçüncü yıl yayın derleme, araştırma yapma ve sosyal sorumluluk projesi alanında ÖÇM’ler önerilebilmektedir. Bu makalede sunulacak ÖÇM çalışması, bir yayın derleme ÖÇM’si olup bir hekimin hastasına ya da hasta yakınlarına kötü haberi iletmesi hakkındadır. Bir hekim için hastaya kötü haberi iletme biçimi çok büyük önem taşımaktadır. Çünkü hekimin tutum ve davranışları hastanın gelecek yaşamını, tedaviye bakış açısını doğrudan etkileyebilmektedir. Bu yüzden kötü haber, hastaya özel bir yolla verilmelidir. Bu ÖÇM çalışması bir yandan birer hekim adayı olan Dönem 1 öğrencilerine bu konuda farkındalık kazandırmayı, diğer yandan da bilimsel kaynaklara ulaşma, bilgiyi yorumlayabilme, bilimsel metin yazabilme, sunum yapabilme, poster hazırlayabilme ve makale yazabilme konularında becerilerinin geliştirilmesini amaçlamaktadır. ÖÇM çalışmasında eğitim programında ayrılan zaman dilimlerinde öğrencilerle eğitim yönlendiricisinin bulunduğu 7 oturum yapılmıştır. İlk oturumlarda kaynak tarama, alıntı yapma ve yayın derlemenin kuralları üzerinde durulmuş, ilerleyen oturumlarda derlemelerini ve sunumlarını oluşturarak gruba sunmuş ve ÖÇM çalışmasına ilişkin poster hazırlamışlardır. Tüm bu aşamalarda gerek öğrenciler tarafından birbirlerine, gerekse öğretim üyesi tarafından öğrencilere verilen geribildirimler yol gösterici, geliştirici olmuştur. Oturumlar arasındaki zamanda da öğretim üyesi tarafından, yaptıkları hazırlıklar üzerinden öğrencilere geribildirim verilmiştir. Bu yazıda, ÖÇM çalışma süreci ayrıntılı bir biçimde verilmektedir.

ABSTRACT: *Special Study Modules (ÖÇM) are educational activities aiming to introduce the basics of scientific method and the ways to access the information, encourage students profoundly to learn and improve them in these matters. Subjects studied in SSM may show parallelism with the educational program, as well as being about topics concerning the social side of healthcare. The necessity of SSMs in medical education is stated in many guides, both national and worldwide. Since the academic year 1998-1999, SSMs are taking part of the first three years of training in Dokuz Eylül University School of Medicine. Students apply to subjects suggested by faculty members and are placed in one of the modules they've applied. Expectations from SSM differ by school years. Literature review in the first; research making or social responsibility projects in the second; literature review, social responsibility projects and research making studies in third years can be suggested. The SSM study presented in this article is a literature review, concerning how a physician delivers bad news to patients or their relatives. The manner a physician delivers bad news is at the utmost importance, since his attitude may directly influence patient's future life or their feelings of the treatment. Therefore bad news should be broken in a special manner for each patient. Intentions of this SSM study are to raise first year students' awareness about this issue, as well as improving their abilities in the matters of: accessing scientific content, interpretation of data, scientific text writing, presentation making, preparing a poster and article writing. Seven meetings with students and their educational director were scheduled according to the time allowed in the scholar program. While first sessions involved regulations of literature reviewing, quoting and obtaining resources, following ones included submissions of texts written by students, presentations and poster making on SSM. During all these steps, feedbacks given both by*

fellow students and by the faculty member to the students were truly enhance and instructive. In addition, during the time in between sessions, feedbacks regarding the work of students were given by the faculty member. In this text, an elaborated summary of SSM study process is given.

Giriş

Özel Çalışma Modülleri, 1993'te General Medical Council (GMC) tarafından ortaya koyulmuş, öğrenciyi bir alanda derinlemesine öğrenme, bilimsel yöntemin temellerini kurma ve geliştirme, kendi kendine öğrenme, bilgiye ulaşma, çalışma sonuçlarını yazılı, sözlü, görsel olarak sunma becerilerini geliştirme vb olanaklar sunan eğitim etkinlikleridir (1,2). ÖÇM'de çalışılan konular, çekirdek eğitim programı ile ilgili olabildiği gibi sağlık alanı ile ilgili sosyal, toplumsal, davranışsal alanlarla da ilgili olabilmektedir (2). Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Standartları kapsamındaki temel standartlarda da, tıp fakültelerinin eğitim programlarında ÖÇM'leri de içeren, bilimsel yöntem ilkelerine ve kanıta dayalı tıbbi yer verilmesinin gerekliliği belirtilmektedir (3). Ancak ÖÇM çalışmaları ile öğrenciler, tıp eğitimin ilk yılından itibaren farklı alanları tanıma imkanı bulmakta ya da kendi istediği alanda ya da konu üzerine gitme fırsatını yakalamaktadır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde (DEÜTF) ÖÇM etkinlikleri 1998-1999 eğitim yılından bu yana uygulanmaktadır (4). ÖÇM'ler, tıp eğitiminin ilk üç yılı içinde yer almakta, literatürle uyumlu olarak öğrencilerin seçtikleri alanlarda bağımsız öğrenme becerilerini geliştirmelerini, bilimsel yöntemin temel ilkelerini öğrenmelerini ve uygulamalarını, yaptıkları bilimsel çalışmalarını yazılı ve sözlü sunma becerilerini geliştirmelerini, sosyal sorumluluk çalışmalarına katılmalarını hedeflemektedir (5). Öğretim üye ve

görevlilerince önerilen ÖÇM'ler, çekirdek müfredatta ele alınan konular da dahil olmak üzere sağlık alanı ile ilgili çok farklı konuları kapsayabilmektedir. Öğrenciler, önerilen ÖÇM'ler arasında 5 tercih yapmakta ve bunlardan birisine yerleştirilmektedir. Ayrıca, öğrenci bir konuya ilgi duyuyorsa ve bu alanda çalışma yapmak istiyorsa, konuyla ilgili çalışmaları olan öğretim üyelerine ÖÇM açılması için başvurabilmektedir. İlk yıl yayın derleme türünde olan ÖÇM'ler, 2. yıl araştırma veya sosyal sorumluluk projeleri, 3. yıl ise yayın derleme, araştırma ve sosyal sorumluluk projeleri şeklinde olmaktadır. Yayın derleme ÖÇM'lerinde temel hedefler; bilgi kaynaklarına ulaşma, bilgiyi yorumlayabilme, çalışma raporu hazırlama, sunum (poster veya sözel) hazırlamadır. Bu ÖÇM'lerde öğrenciler, bahar yarıyılı boyunca, sorumlu öğretim elemanı ile birlikte yaklaşık iki haftada bir biraraya gelmekte, başlangıçta belirledikleri plana bağlı olarak çalışmalarını ilerletmektedirler.

Bu çalışmada sunulacak olan ÖÇM, bir hekimin hastasına ya da hasta yakınlarına kötü haber verme durumunda kalabileceğinden hareketle açılmıştır. Kötü haber verme becerisi ile eğitim düzeyinin birbiri ile ilişkili olduğu saptanmıştır (6). Kötü haber verme, her hekimin bilmesi gereken ve mezuniyet öncesi tıp eğitimi kapsamında da yer alması önerilen önemli bir konudur (7, 8). Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (2014) kapsamında da, tıp fakültesi mezunlarının, karmaşık olmayan, sık görülen, durum ve/veya olgularda uygulayabilecek düzeyde öğrenmiş olmaları beklenen temel hekimlik uygulamaları arasında yer almaktadır (9). Bu konu, iletişim becerileri eğitimleri kapsamında yer almakta ve birçok tıp fakültesinde mezuniyet öncesi eğitim programlarında yer verilmektedir. Kötü haber verme aşamasında hekimin kuracağı yanlış iletişim, hem hekim, hem de hasta ve/veya yakınlarında tedavi sürecini ve ileriki yaşamı doğrudan etkileyecek olumsuz izler bırakabilmektedir. Bu tür haberlerin hastaya ya

da yakınlarına özenli ve özel bir yolla verilmesi önerilmektedir (10). ABCDE yöntemi (11) ve SPIKES yöntemi (12), yaygın olarak kullanılan ve eğitimlerde yer alan yöntemlerdendir. ABCDE yöntemi, ön hazırlık, terapötik bir ortam/bağ oluşturmak, iyi iletişim kurmak, hasta ve ailesinin tepkisini idare edebilmek, hastanın duygularını ortaya koymasını teşvik etmek ve onaylamak olarak özetlenebilirken, SPIKES yöntemi, görüşmeye hazırlık, hastanın algısını değerlendirme, hastanın neyi, ne kadar bilmek istediğini anlama, hastaya bilgi verme, aydınlatma, hastanın duyguları ile empati yapabilme ve hastaya uygun strateji belirleme, özetleme yapma olarak özetlenebilmektedir. Çalışmalar, hekimlerin de kötü haber verme konusunda kendilerini yetersiz gördüğünü ortaya koymaktadır (13). Hekimin, bu konuda yetkin olabilmesi ve kendisini koruyabilmesi açısından, temel iletişim becerileri açısından da donanımlı olması önemlidir. Temel iletişim becerileri hedefleri, DEÜTF'de, Dönem I'de yürütülmekte olan iletişim becerileri eğitimi kapsamında yer almaktadır. Bu eğitimlerde öğrencilerin sözlü ve sözsüz iletişim, etkin dinleme, empati yapabilme, açık iletişim, etkin geribildirim alma ve verme becerilerini geliştirmeleri hedeflenmektedir (14). Buradan hareketle, Dönem I öğrencileri için açılan "hastaya ve yakınlarına kötü haber verme" konulu ÖÇM çalışmasının, öğrencilere bu konuda farkındalık ve bilgi kazandırması yanı sıra bilimsel çalışma yapmanın transfer edilebilir becerilerini kazanmaları, sunum yapabilme, poster hazırlayabilme ve makale yazabilme konularında kendilerini geliştirebilmeleri açısından da yararlı olacağı düşünülmüştür.

ÇALIŞMA SÜRECİ

ÖÇM çalışması, eğitim programında belirlenmiş zaman dilimlerinde öğrencilerle bir araya gelerek ve ara dönemlerde gereksinim duyulan haberleşmelerin sürmesi ile yürütülmüştür. Bu

süreç şu şekilde özetlenebilir:

1. oturum: Tanışma amacı ile sorumlu öğretim üyesi ve öğrenciler arasında sözlü paylaşım yapılmış ardından öğrencilerin bu ÖÇM çalışmasından ne belediklerinin ve ÖÇM'nin amacının paylaşılması hedeflenmiştir. Çalışma yöntemi ve planı, bilimsel kaynak tarama yöntemleri, ÖÇM'nin konusu özelinde kullanılabilecek anahtar kelimeler üzerinde konuşulmuştur. Eğitim programında, ÖÇM çalışmalarının başlaması ile birlikte, bilimsel kaynaklara ulaşma, bilimsel çalışma yapma konularında sunumlar ve bilgisayar üzerinden uygulamalı eğitimler yer aldığı için öğrencilerin hazırbuluşlukları uygundur. Bir sonraki buluşmaya öğrencilerin verilen eğitimler doğrultusunda bulabildikleri bilimsel kaynakları getirmeleri istenmiştir.

Bu oturumda, öğrencilerin hastaya kötü haber verme konusunda yakın ya da uzak çevrelerinde yaşadıkları deneyimler, gözlemleri, çevrelerinden duydukları örnekler de paylaşmıştır. “The Doctor” filmi tanıtılıp bir sonraki buluşmada üzerinde konuşmak üzere izlemeleri kararlaştırılmıştır. Ayrıca, örnek videolar üzerinde konuşularak bir sonraki buluşmaya dek izlemeleri istenmiştir (15,16,17).

2. oturum: Kaynak tarama süreci paylaşılmış, bulunan kaynaklar gözden geçirilmiş, özetlenmiş, hedefe uygunluk ve bilimsel nitelik açısından birlikte değerlendirilmiştir. “The Doctor” filmi ve izledikleri videolar, hekimin kötü haber verme yaklaşımı üzerinden konuşulmuş, bir öğrencinin önerisi ile “Dallas Buyers Club” isimli film üzerinde de konuşularak bir sonraki buluşmaya dek herkesin izlemesi hedeflenmiştir.

Bu oturumda öğretim üyesi tarafından, bilimsel yazım kuralları, kaynak kullanımı, alıntı yapma, bu süreçteki etik ilkeler vb konularında bilgi ve materyal paylaşımı yapılmış öğrencilerden beklenen yazılı rapor planı tanıtılmıştır. Bu plana göre, her öğrencinin normal kenar boşlukları kullanılan, 1,5 satır aralıklı, yazı karakteri Times

New Roman ve 12 punto büyüklüğünde, en az 3 sayfalık bir derleme yazması kararlaştırılmıştır. En az bir tanesi İngilizce olmak üzere, en az 5 kaynak kullanılması istenmiş, tercih edebilecekleri kaynak gösteriminin kullanılabileceği, bu konuda standartlara dikkat edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Ayrıca, sorumlu öğretim üyesi ve öğrencilerle birlikte ÖÇM süreci hakkında ortak makale yazma kararı alınmıştır. Makale kapsamında; ÖÇM'lere, tıpta ve tıp eğitiminde kötü haber vermenin önemine, her toplantıda ve ara dönemlerde yapılan etkinliklere ilişkin bilgiler ve bir sonuç bölümünün yer alması kararlaştırılmış ve toplantılarda makale yazım sürecine ilişkin paylaşım yapılması planlanmıştır.

3. oturum: Öğrenciler, derleme yazma süreçlerini paylaşmışlar ve taslak metinler üzerinde çalışılmıştır. Bu amaçla önce ikili gruplar birbirinin metnini gözden geçirmiş daha sonra tüm grup tarafından gözden geçirilmiştir. Böylece yazılan taslak metinler üzerinden hep birlikte öneriler geliştirilmiştir.

Birlikte yazılacak makale için öğretim üyesi tarafından ÖÇM'ler ve tıp fakültesi eğitim programları ile ilgili genel bilgi paylaşılmıştır. Bir sonraki oturuma dek geçen zamanda metinlerin öneriler doğrultusunda yazımına devam edilmiştir. 4. oturumdan iki gün önce bu metinler sorumlu öğretim üyesine gönderilmiş, öğretim üyesi tarafından metinler üzerinden geribildirim hazırlığı yapılmıştır. Öğretim üyesi tarafından ayrıca her bir öğrenciye bir başka öğrencinin metni, isimsiz olarak gönderilerek geribildirim vermek üzere hazırlık yapması istenmiştir.

4. oturum: İlk olarak öğrenciler, tamamlanmaya yakın hale getirdikleri metinleri tanıtmışlardır. Ardından öğrencilerin bir arkadaşının metni için hazırladığı geribildirim daha sonra da öğretim üyesinin tüm metinlere ilişkin geribildirimini paylaşılmıştır. Sonrasında, geribildirimler ve öneriler doğrultusunda metinlerin tamamlanması hedeflenmiştir.

Birlikte yazılacak makale kapsamında,

öğrencilerin tıpta kötü haber vermenin önemine ilişkin derledikleri bilgiden yapılacak alıntılar ile toplantılar hakkında yazılacak kısa bilgi üzerinde konuşulmuştur.

Bu oturumda, bir sonraki buluşma için her bir öğrencinin sunum hazırlaması, buluşmadan iki gün önce sunum hazırlığının geribildirim almak üzere öğretim üyesine gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Planlanan zamanda gelen taslak sunumlar, öğretim üyesi tarafından geribildirim vermek üzere değerlendirilmiştir.

5. oturum: Öğrenciler, bir metni Microsoft PowerPoint sunum formatına göre hazırlama sürecindeki deneyimlerini paylaşmışlar ve taslak sunumlarını tanıtmışlardır. Öğretim üyesi tarafından taslaklar üzerinden geribildirim paylaşımı yapılmıştır. Tüm öğrenciler de önerilerini paylaşmışlardır. Bir sonraki buluşmada sunumlarını son haline getirme ve grup önünde sunma kararı alınmıştır.

Oturumda ayrıca, makalede gelinen aşama üzerinde konuşulmuştur.

6. oturum: Öğrenciler sunumlarını bir önceki oturumda verilen geribildirimler doğrultusunda düzenlemiş ve son haline getirmişlerdir. Konularına hazırlanmış olarak gelen öğrenciler tek tek ve projeksiyon cihazı kullanarak sunumlarını yapmışlardır. Her öğrencinin sunumunun ardından diğer öğrenciler ve öğretim üyesi tarafından geribildirim verilmiştir. Geribildirim verilirken sunumun içeriği, düzeni, sunan kişinin hitap şekli, jest ve mimikleri, kullandığı zaman değerlendirilmiştir.

Sunumlar ve geribildirim paylaşımının ardından Fakülte ÖÇM kurulunun yayınladığı “Poster ve Özet Hazırlama Kuralları” incelenmiştir (18). Öğrenciler 2016-2017 eğitim yılı başında yapılacak olan ÖÇM Sempozyumuna poster ile katılma kararı almışlardır. Bu bağlamda, poster içeriğinin, formatının nasıl olacağı ve posterin nasıl hazırlanacağı konuları üzerinde konuşulmuş, farklı poster örnekleri incelenmiştir. Bir sonraki oturuma kadar herkesin birer poster taslağı hazırlaması kararlaştırılmıştır.

Birlikte yazılacak makale üzerinde konuşulmuş, taslak makale değerlendirilmiştir.

7. oturum: Poster hazırlığının gözden geçirilmesi, yazılan derlemelerin toplanması, genel geribildirim paylaşımı yapılmıştır.

Yazılmakta olan makaleye ilişkin değerlendirme yapılmış, İngilizce özet yazımı, gönderilmesi planlanan dergiye göre kaynak düzenleme, dergiye gönderme aşamasında yapılacak kontrol çalışmaları, sorumlu yazarın kim olacağı, etik ilkelere ve katkı ağırlığına göre isim sıralamasının nasıl olacağı üzerinde konuşularak görev paylaşımı yapılmıştır.

Son oturum olması nedeniyle bu toplantının sonunda öğrenciler ÖÇM sürecine ilişkin geribildirimlerini yazmışlardır. Olumlu ve olumsuz olarak gruplanabilecek geribildirimler tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin ÖÇM ile ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleri

Olumlu

Sınav haftalarına yakın oturumlar dışındaki işleyişi güzeldi.

Sosyal bilincin gelişmesini sağladı

Bilimsel araştırma yapma ve yayın derleme becerilerini pekiştirdi

İleriki hekimlik hayatımda kullanabileceğim bilgiler öğrendim

Makale, yayın, dergi sürecini öğrendim

Derleme makale hakkında çok bilgi edindim

Öğrenmeyi, bilgiye ulaşmayı öğrendim.

Konuşmak, birlikte çalışmak iyi

Araştırma konusunda eğitim almak güzeldi

Kaynak tarama ile ilgili eğitim başarılı

Araştırma yapmayı öğretti

Grup çalışması iyi oldu

Sunum kabiliyetim gelişti

Öğreticiydi

Her alanda işime yarayabilecek bir konu idi

Olumsuz

Uzun oturumlarda konsantrasyon düştü Arkadaşlarım çok iyi çalıştıkları için beni zorladı Belki kendi düşündüğüm alanda ÖÇM olsaydı daha iyi olabilirdim ancak yayın derleme olduğu için çok da sorun değil Sınav zamanları bazen vakit ayırmakta zorlandım.

SONUÇ ve TARTIşMA

Yayın derleme türündeki ÖÇM'lerin, bilgi kaynaklarına ulaşma, bilgiyi yorumlayabilme, çalışma raporu ve sunum hazırlama yanında diğer kazanımları da olduğu görölmektedir. Tıp fakóltesine başlayan öğrencilerin, önceki eğitim dönemlerinden getirdikleri ödev yazma ve sunum hazırlama konularında deneyimleri olduğu anlaşılmıştır. Buna karşın bilimsel metin yazma ve bunu sunuma geçirme, sunma, poster hazırlama, makale yazımı konularında ÖÇM sürecinin önemli katkıları olmaktadır.

Bu süreçte MS Word formatında yazım konusunda; sayfa düzenini belirleme, metni iki yana yaslama, satır aralıklarını düzenleme gibi noktalarda bilgi paylaşımı gereksinimi olmuştur. Metin yazımında noktalama işareti sonrası aralık bırakılması kuralı da yeniden hatırlanması gereken konu olmuştur.

Bilimsel metin hazırlama sırasında daha çok, birden fazla kaynaktan edinilen bilgilerin yazılacak derleme kapsamında nasıl bir araya getirileceği, yapılan alıntıların metin içerisinde nasıl kullanılacağı, yapılacak alıntılar ile kendi bilgi, deneyim ve görüşlerinin nasıl entegre edileceği, metin içinde kaynak kullanımının nasıl yapılacağı ve metin sonunda kaynaklar listesinin nasıl düzenleneceği konularında paylaşma ve düzeltmeler yapma gereksinimi duyulmuştur.

Öğrenciler, bilgisayarda Microsoft PowerPoint

programında sunum hazırlamanın teknolojik adımlarını bilmekteydi. En çok sıkıntı yaşadıkları konu, kuramsal ve uzun bir metnin sunum hazırlama kurallarına uygun olarak slaytlara aktarımının nasıl olacağı noktasındaydı. Yazdıkları bilgilerin kaybolacağı, paylaşılmak istenenlerin yansıtılmayacağı kaygısının etkisi slaytlarda uzun cümleler, uzun paragraflar, dolu slaytlar şeklinde ortaya çıkmıştı. Slaytların görşelliğini, izlenebilirliğini kolaylaştırma açısından resim kullanma, slayt tasarımlarında çeşitliliğin abartılmaması konularında da değerlendirmeler yapma gereksinimi duyulmuştur.

İzleyenler önünde sunum yapma sırasında sunumun yapıldığı süre, jest ve mimikler ve sunuma ne kadar hakim olunduğu üzerinde durulmuştur. Verilen geribildirimler öğrencilerin sunularında daha kısa ve öz cümlelere, daha fazla görsele yer vermelerini sağlamıştır. Böylece öğrenciler sunum yaparken slaytlarda yazılanları okumak yerine kendi duygu ve düşüncelerinden, etkilendiklerinden de yararlanarak konuyu aktarabilmişlerdir. Böylelikle konu aynı olmasına rağmen her öğrencinin sunumu birbirinden farklı olmuş ve ilgi yüksek tutulabilmştir. Öğrenciler süre açısından da sorun yaşamamışlardır. Her bir öğrencinin sunumunun uzunluğu ve kullandığı süre birbiriyle paralellik göstermiş, böylece birbirlerini sıkmadan ve konu bütünlüğünü bozmadan sunumlar tamamlanmıştır. Sunumların özenle değerlendirilip sunulmasının sunum yapma becerilerini geliştirdiği öğrenciler tarafından sözlü geribildirim olarak verilmiştir. Poster hazırlığı sırasında öğrenciler hep birlikte toplanıp içerik ve tasarım açısından fikirlerini paylaşmışlar, poster bu doğrultuda hazırlanmıştır. Posterde temel olarak ÖÇM'nin amacı, süreci ve sonucuna yer verilmiştir. Bu aşamada öğrencilerin zorlandığı nokta, yine, içeriğin özet halinde postere aktarılması olmuştur. Başlıklara ilişkin bilgi eklendikten

sonra oturumlar sırasında çekilen birkaç grup fotoğrafı postere eklenmiştir. Postere ek olarak bildiri özeti de yazılarak süreç tamamlanmıştır. ÖÇM grubunda yer alan öğrenci sayısının altı ile sınırlı olması çalışma sürecine olumlu olarak yansımıştır. Bu sayı ile çalışma ve hazırlık süreçlerinin, bilgi ve deneyimlerin, önerilerin, geribildirimlerin daha etkin şekilde paylaşılabilmesi sağlanmıştır (19). Sunulan çalışmanın, ÖÇM çalışmalarında hedeflenen transfer edilebilir becerilerin kazanımı açısından da amacına ulaştığı düşünülmektedir (2, 20). Bilgi kaynaklarına ulaşma ve bilgiyi yorumlama, bilimsel yazım kurallarına uygun kısa bir derleme yazma, sözel ya da poster sunumu hazırlama ve grup önünde sunma açısından yaşadıkları deneyim ve ortaya koydukları ürünlerin, öğrencilerin ileri yıllardaki çalışmalarında yansımaları göstereceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Tomorrow's doctors. Recommendations on undergraduate medical education. General Medical Council. Londra, 2003. http://www.gmc-uk.org/education/undergraduate/GMC_tomorrows_doctors.pdf (Eylül 2005 tarihinde ulaşıldı).
2. Harden RM. The core curriculum with options or special study modules. (AMEE Medical Education Guide No:5) Medical Teacher 1995; 17:125-148.
3. Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Standartları 2014. http://www.uteak.org.tr/uploads/belge/MOTE_STANDARTLAR_2014.pdf
4. Tunçok Y. Özel Çalışma Modülleri (ÖÇM). DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi. Özel Sayı: Aktif

Eğitim. 2001; 85-89

5. Özel Çalışma Modülleri (ÖÇM) Yönergesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi. <http://www.deu.edu.tr/UploadedFiles/Birimler/14189/%C3%96%C3%87M%20Y%C3%96NERGES%C4%B0.pdf> (Aralık 2015'de ulaşıldı)
6. Amiel GE, Ungar L, Alperin M, Baharier Z, Cohen R, Reis S. Ability of primary care physician's to break bad news: a performance: a performance based assessment of an educational intervention. Patient Educ Couns 2006; 60:10-15.
7. Lloyd M, Bor R. Breaking bad news. (Communication skills for medicine, 3rd Edition. Elsevier). 2009; 60-76.
8. CanMeds 2015. CanMEDS: Better standards, better physicians, better care. <http://www.royalcollege.ca/portal/page/portal/rc/canmeds> (Şubat 2016'da ulaşıldı)
9. Ulusal ÇEP 2014. Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Çekirdek Eğitim Programı 2014 Yayına Hazırlayanlar: Gülpınar M.A., Gürpınar E., Songur A., Vitrinel A. Nisan 2014
10. Mager WM, Andrykowski MA. Communication in the cancer 'bad news' consultation: patient perceptions and psychological adjustment. Psychooncology 2002; 11(1):35-46.
11. Vandekieft GK. Breaking Bad News. American Family Physician. 2001; 64; 1975-1979
12. Baile WF, Buckman R, Lenzi R, Glober G, Beale EA, Kudelka AP. SPIKES-a six-step

protocol for delivering bad news: application to the patient with cancer. *Oncologist* 2000;5:302-311

13. Fallowfield L, Jenkins V. Communicating sad, bad, and difficult news in medicine. *Lancet*, 2004; 24:363(9405):312-9

14. Özcan S, Gürsel Y, Tımbıl S, Demiral Y, Emiroğlu F, Sarı Ö, Ünal B, Musal B. “Basic Communication Skills Program for First-Year Medical Students: Assessment of The Effectiveness of The Program”, *Turkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences* 2009; 29(3): 618-624/

15. How Should Providers Deliver Bad News? https://www.youtube.com/watch?v=qHGVjv_7PLU (Şubat 2016’da ulaşıldı)

16. Medical Soft Skills Training: Delivering Bad News to Patients https://www.youtube.com/watch?v=IMv1x3k_GSw (Şubat 2016’da ulaşıldı)

17. Delivering Bad News <https://www.youtube.com/watch?v=juKAMBh9J54> (Şubat 2016’da ulaşıldı)

18. IX. ÖÇM Sempozyumu Poster ve Özet Hazırlama Kuralları http://www.deu.edu.tr/UploadedFiles/Birimler/22740/IX_%20%C3%96%C3%87M%20Sempozyumu%20%C3%96zet%20ve%20Poster%20Haz%C4%B1rlama%20Kurallar%C4%B1.pdf (Mayıs 2016’da ulaşıldı)

19. Dennick R, Spencer J. Teaching and learning in small groups. Edt: Dornan T, Mann K, Scherpbier A, Spencer J. *Medical Education*,

Theory and Practices, Elsevier Ltd. 2011,S:131-156.

20. Yates MS, Drewery S, Murdoch-Eaton DG. Alternative learning environments: what do they contribute to professional development of medical students? *Medical Teacher* 2002; 24(6): 609–615